

ДОТООД АУДИТЫН АЖЛЫН ТАЙЛАН

Аудитын нэр: ЗҮҮНБҮРЭН СУМЫН ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧИЙН
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

Аудитад хамрагдсан жил: 2024

АУДИТ ХИЙСЭН БАЙГУУЛЛАГА: СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН
ДЭРГЭДЭХ САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ, ДОТООД АУДИТЫН АЛБА

АУДИТ ХИЙГДСЭН БАЙГУУЛЛАГА: “ЗҮҮНБҮРЭН СУМЫН ТТЗ”

АУДИТ ХИЙГДСЭН ОБЪЕКТ: ЗҮҮНБҮРЭН СУМ

АУДИТЫН ТӨРӨЛ: ДОТООД АУДИТ

АУДИТЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ ХУГАЦАА: 2024.07.05- 2024.08.09

АУДИТАД ХАМРАГДСАН ХУГАЦАА: 2024 оны 2 дугаар улирал

Тайланг бэлтгэсэн:

**Дотоод аудитын нэгжийн
удирдлагын дарга**

Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын
дэргэдэх Санхүүгийн хяналт,
дотоод аудитын албаны дарга,
СХШУАБ Т.Одсүрэн

Аудитын багийн гишүүн:

Ахлах дотоод аудитор, СХШУБ
Т.Мөнхзул

Огноо: 2024 оны 11 дүгээр
сарын 11 өдөр

Сүхбаатар сумын 2 дугаар баг.
Нутгийн удирдлагын II байр
sankhuu_audit_se@yahoo.com

1. ТАНИЛЦУУЛГА

2. АУДИТЫН ЗОРИЛГО, ЦАР ХҮРЭЭ,

2.1. Аудитын зорилго

2.2 Аудитын цар хүрээ

2.3. Аудитын арга аргачлал, хязгаарлалт

3. БАЙГУУЛЛАГЫН САЙН ТУРШЛАГА

3.1 Засаглалын талаар

3.2 Эрсдэлийн удирдлагын талаар

3.3 Дотоод хяналтын талаар

4. АУДИТЫН ҮР ДҮН

4.1 Илэрсэн асуудлууд

5. НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

1. ТАНИЛЦУУЛГА

Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албаны 2024 оны нэгдсэн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл, 14.2.10, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2, 7 дугаар зүйлийн 7.4 дэх хэсэг, “Дүрэм батлах тухай” Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан “Дотоод аудитын дүрэм”, Дотоод аудитын хорооны 2024 оны 1 дүгээр тогтоолоор батлагдсан 2024 оны хяналт шалгалтын төлөвлөгөөг аймгийн Засаг дарга бөгөөд Төсвийн Ерөнхийлөн Захирагчийн 2024 оны 07 дугаар сарын 09-ний өдрийн 12 дугаар удирдамжийн хүрээнд Сэлэнгэ аймгийн Зүүнбүрэн сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн үйл ажиллагаанд дотоод аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

Дотоод аудитыг Засгийн газрын 483 дугаар тогтоолоор баталсан “Дотоод аудитын дүрэм”-ийг тус тус үндэслэн санхүүгийн хяналт шалгалт, эрх зүйн нийцлийн чиглэлээр хийж хэрэгжүүлсэн ба 2024 оны 2 дугаар улирлын үйл явцыг хамруулан, дахин тооцоолох, тулган шалгах хяналтын горимыг ашиглах, холбогдох ажилтнуудтай ярилцах, дотоод хяналтын орчныг судлах, үнэлэх, ажил гүйлгээг батлах, хянах, бүртгэх, тайлагнах процессын эрсдэлийг үнэлэх, мөрдвөл зохих хууль тогтоомжийн зүйл, хэсэг, заалтын хэрэгжилтийн байдлыг бодитоор илэрхийлж тогтоох, зорилгод хүрсэн түвшин, хүлээн зөвшөөрөгдсөн байдал, практикт нийцэж байгаа байдлыг шалгуур үзүүлэлтээр тодорхойлж ажиллав.

2. АУДИТЫН ЗОРИЛГО, ЦАР ХҮРЭЭ

2.1 Аудитын зорилго:

Зүүнбүрэн сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн засаглал, эрсдэлийн удирдлага, дотоод хяналтын үйл явцуудын үр нөлөөтэй байдлыг үнэлж дүгнэх, тус байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулахад чиглэсэн зөвлөгөө өгөх замаар байгууллагын үнэ цэнийг нэмэгдүүлэх зорилготой.

2.2 Аудитын хамрах хүрээ, хязгаарлалт

Зүүнбүрэн сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн удирдлага зохион байгуулалтын засаглал, эрсдэлийн удирдлага болон дотоод хяналтын үйл явцыг үнэлэх;

Аудитаар тус газрын 2024 оны эхний хагас жилийн үйл ажиллагааг хамруулна. Үүнд:

- *Байгууллагын засаглал, эрсдэлийн удирдлагын үйл явцыг үнэлэх;*
- *Санхүү, төсөв, нягтлан бодох бүртгэлийн холбогдолтой хууль, тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр болон түүнийг үндэслэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас гаргасан заавар, журмын хэрэгжилт.*
- *Төсвийн орлогын бүрдүүлэлт, санхүүжилт, хуваарилалт, үр дүн*
- *Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалт үйл ажиллагааны үр дүн*
- *Хоршоог хөгжүүлэх сангийн үйл ажиллагааны үр дүн*
- *Төрийн болон орон нутгийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ*

- худалдан авах тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт
- Өр авлагын барагдуулалт, үүссэн өр авлагыг данс бүртгэлд тусгасан эсэх;
 - Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн дотоод хяналтын үр нөлөө
 - Төрийн аудитын байгууллагаас 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар илэрсэн зөрчил дутагдлын арилгах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн байдал

Аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт:

Зүүнбүрэн сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2024 оны үйл ажиллагааны хамрах хүрээнд хязгаарлалт байхгүй болно.

2.3 Аудитын арга, аргачлал

Дотоод аудитын мэргэжлийн практикийн Олон улсын стандарт, Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор баталсан “Дотоод аудитын дүрэм”, Монгол улсын сангийн сайдын 2019 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн 268 дугаар тушаалаар батлагдсан “Улсын салбарын дотоод аудитын аргачлал”-ын дагуу үйл ажиллагааны эрсдэлийг үнэлэн албан тушаалтнаас асуулга тодруулга авах, нотлох зүйлсийг нягтлах, тулган баталгаажуулах, дүн шинжилгээ хийх горимуудыг ашиглав.

2.4. Аудитад ашигласан шалгуур үзүүлэлтүүд:

Аудитын зорилттой холбоотой дараах хууль, журам, дүрэм, зааврыг аудитын шалгуур үзүүлэлт болгон ашиглав. Үүнд:

- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хууль
- Авлигын эсрэг хууль
- Төсвийн тухай хууль
- Төрийн албаны тухай хууль
- Нийтийн албанд нийтийн болон хувийн ашиг сонирхлыг зохицуулах, ашиг сонирхлын зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх тухай хууль
- Хөдөлмөрийн тухай хууль
- Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль
- Татварын ерөнхий хууль
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам
- Хоршоо хөгжүүлэх сангаас хөнгөлөлттэй зээл олгох, сонгон шалгаруулах, эргэн төлүүлэх, хяналт тавих журам
- УСНББОУС болон бусад стандартууд
- Төрийн сангийн төлбөр тооцооны журам
- Бусад хууль, эрх зүйн актууд

2.5 Аудитын хугацаа, бүрэлдэхүүн

Дотоод аудитыг 2024 оны 07 дугаар сарын 05-ны өдрөөс 2024 оны 08 дугаар сарын 09-ний өдрийг хүртэлх хугацаанд Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын

албаны ахлах дотоод аудитор (Санхүүгийн хяналт шалгалтын улсын байцаагч) Т.Мөнхзул гүйцэтгэв.

3. Байгууллагын сайн туршлага

Зүүнбүрэн сумын ЗДТГ нь Монгол Улсын хууль тогтоомж, Засгийн газрын бодлого шийдвэр, аймаг, сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, эдийн засаг нийгмийн зорилтын хэрэгжилтийг зохион байгуулж, гүйцэтгэлд нь хяналт тавин, иргэдэд төрийн үйлчилгээг ил тод, түргэн шуурхай, нээлттэй, тэгш хүртээмжтэй хүргэн ажиллаж байна.

3.1 Засаглалын талаар / ХУУЧНААРАА ХАГАС ЖИЛЭЭР ШАЛГАСАН УЧРААС/

Сэлэнгэ аймгийн Зүүнбүрэн сумын удирдлагын баг нь орон нутгийн 9 дэх удаагийн сонгуулийн үр дүнгээр зохин байгуулсан ИТХ-ын анхдугаар хуралдаанаар М.Сүхбаатар ИТХ-ын даргаар томилж, Э.Саранбаатар Засаг даргаар нэр дэвшүүлэн аймгийн Засаг даргад уламжлах шийдвэрийг гаргаад байна. Бидний хяналт шалгалтад хамрагдах хугацаа нь өмнөх удирдлагын үеийн шийдвэр гаргалттай холбоотойг онцлон дурдах нь зүйтэй юм.хуучнаараа

Сэлэнгэ аймгийн Зүүнбүрэн сумын удирдлагын багийн удирдлагад сумын ИТХ-ын даргаар М.Сүхбаатар нь 2020 оны 10 дугаар сарын 30-ны өдрөөс өнөөдрийг хүртэл, Засаг даргын орлогч Б.Батчулуун 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрөөс өнөөдрийн хүртэл, Жаргалант 1 дүгээр багийн Засаг даргаар П.Эрдэнэбат 2023 оны 10 дугаар сарын 13-ны өдрөөс өнөөдрийг хүртэл, Бэлчир 2 дугаар багийн Засаг даргаар Б.Бат-эрдэнэ 2017 оноос өнөөдрийг хүртэл Мангирт 3 дугаар багийн Засаг даргаар Г.Батчимэг 2022 оны 05 дугаар сарын 09-ны өдрөөс өнөөдрийг хүртэл сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга Д.Алтантуяа 2023 оны 06 дугаар сарын 08-ны өдрөөс өнөөдрийг хүртэл, Сумын төсвийн ерөнхий нягтлан бодогчийн үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч Б.Баярсайхан 2022 оны 05 дугаар сарын 18-ний өдрөөс өнөөдрийг хүртэл тус тус ажиллаж байна.

Сумын Засаг дарга Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 59 дүгээр зүйлд заасан бүрэн эрхийн хүрээнд Монгол Улсын хууль тогтоомж, Засгийн газрын бодлого шийдвэр, аймаг, сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, эдийн засаг нийгмийн зорилтын хэрэгжилтийг зохион байгуулж, гүйцэтгэлд нь хяналт тавин, иргэдэд төрийн үйлчилгээг ил тод, түргэн шуурхай, нээлттэй, тэгш хүртээмжтэй хүргэхэд гол ажлуудыг шийдвэрлэсэн байна.

Аймгийн Хяналт-шинжилгээ үнэлгээний хэлтсээс Засгийн газрын 2020 оны 206 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт болон захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын хэрэгжилтийг ханган хагас бүтэн жилээр бүх шатны захиргааны байгууллага нь өөрийн хариуцсан асуудлын хүрээнд хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлсэн байдалд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийсэн байна.

3.2 Эрсдэлийн удирдлагын талаар

Тус сум нь эрсдэлийн удирдлагын бодлого, журам боловсруулаагүй, тусдаа хариуцсан ажилтан нэгж байгуулаагүй, одоогоор эрсдэлийн бүртгэл байхгүй.

Эрсдэлийн удирдлагаар хангах ажлын төлөвлөгөө гаргаж батлуулаагүй, Байгууллагын эрсдэлийн үйл явцыг үнэлэхэд хүлээн зөвшөөрөх эрсдэл, эрсдэлийн үнэлгээ, түүний талаар нэгдсэн ойлголт чиг хандлага, эрсдэлийн мэдээллийг ашиглах ашиглах зэрэг

Удирдлагын “ёс зүйтэй байдлыг дэмжин урамшуулах байдал”, ёс зүйгүй үйлдлийн эсрэг хандах хандлага, авах арга хэмжээ буруу, удирдлага шаардлага тавьсан ч үе шатны хяналтыг дутуу орхигдуулснаас хэрэгжилт нь хангалтгүй.

Байгууллагын эрсдэлийн удирдлагын төлөвшлийг тодорхойлоход эрсдэлийн соёл, эрсдэлийн засаглал, эрсдэлийн үйл явц эхлэлийн буюу 2-р түвшинд байна.

3.3 Дотоод хяналтын системийн талаар

Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын хавсралт “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг Зохион байгуулах нийтлэг журам”-ын 1.5. Энэхүү журмын 1.4-т зааснаас бусад тохиолдолд “Дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам”-ыг тухайн байгууллага, аж ахуйн нэгж өөрөө баталж мөрдөнө. 3.1. Энэхүү журмын 1.3-т заасан “Дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам”-д өөрөөр заагаагүй бол дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах үүргийг тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын захиргааны асуудал хариуцсан нэгж, ажилтан (цаашид “дотоод хяналт шалгалтын нэгж, ажилтан” гэх) гүйцэтгэнэ. гэж заасан байдаг.

Гэвч Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид шууд харьяалагдах дотоод хяналт хариуцсан ажилтны орон тоог одоог хүртэл батлуулаагүй гүйцэтгэх чиг үүрэг тодорхойгүй, дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журмыг боловсруулж батлуулаагүйгээс дотоод хяналт сул байна.

Дотоод хяналтыг удирдамж, төлөвлөгөөг зөвхөн харьяа нэгжүүд өөрсдийн чиг үүргийн дагуу хийж байгаа нь нэгдсэн удирдлагын тогтолцоо бүрдээгүйг илэрхийлж байна.

4. АУДИТЫН ҮР ДҮН

<u>Илэрсэн асуудал 1</u>	Эрсдэлийн үнэлгээ хийгдээгүй Аюул эрсдэлийг тодорхой хэмжээнд ярилцдаг боловч баримтжуулаагүй.
<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө их
Бодит байдал:	Байгууллагын үйл ажиллагааг төлөвлөхдөө учирч болох эрсдэлүүдийг авч бүртгэж түүнийг бууруулах талаар ярилцдаг боловч баримтжуулаагүй, үнэлгээ хийгдээгүй байна.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Дотоод аудитын мэргэжлийн практикийн олон улсын стандарт-2120
Асуудлын үндсэн шалтгаан:	Эрсдэлийн үнэлгээний ерөнхий ойлголт, ач холбогдол, үнэлгээ хийх арга аргачлалын талаар холбогдох албан тушаалтанд сургалт зохион байгуулдаггүй Эрсдэлийг зөвхөн шаардлагатай үед тодорхойлдог боловч бүрэн үнэлдэггүй.

Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:

- Эрсдэлээ тодорхойлоогүй нөхцөлд байгууллага зорилгодоо хүрэхэд саад бэрхшээл тулгарах

- Байгууллагын үнэ цэн буурна, төсөв санхүүгийн хүндрэл учирч хэвийн үйл ажиллагаа алдагдана

Шийдвэр:

Байгууллагын албан хаагчдад эрсдэлийн талаар ойлголт өгч, дотоод хяналтын нэгж хариуцсан ажиллагсдыг сургалтад үе шаттай хамруулж, чадавхжуулах

-Гүйцэтгэх удирдлага нь байгууллагын хүний нөөцийн бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ эрсдэлийн чиглэлээр ур чадвар бүхий ажилтан сонгон шалгаруулж авах

-Байгууллагын эрсдэлийн түвшинг нэг шатлал ахиулан давтамжтай түвшинд шилжих зөвлөмж хүргүүлэх

<u>Илэрсэн асуудал 2</u>	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн эрхлэх асуудын хүрээнд хэрэгжүүлэх дотоод хяналтын төлөвлөгөө боловсруулаагүй байна.

<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө их

Бодит байдал:

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчид шууд харьяалагдах дотоод хяналт хариуцсан ажилтны орон тоог одоог хүртэл батлуулаагүй гүйцэтгэх чиг үүрэг тодорхойгүй, дотоод хяналт шалгалт зохион байгуулах журмыг боловсруулж батлуулаагүйгээс дотоод хяналт сул байна.

Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:

Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын хавсралт “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам”-ын 3.4. дэх “Дотоод хяналт шалгалтын нэгж, ажилтан нь тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагааны онцлог, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний чиглэл, хэмжээ, зохион байгуулалтын бүтэц, харьяалагдах нэгж, объектын тоог харгалзан тухайн жилд хийх хяналт шалгалтын ажлын тусгайлсан төлөвлөгөөг боловсруулан эрх бүхий албан тушаалтнаар батлуулан мөрдөж ажиллана.”

Асуудлын үндсэн шалтгаан:

Дотоод хяналт хэрэгжүүлэг төлөвлөгөө боловсруулаагүй, дотоод хяналтын чиглэлээр ажил зохион байгуулаагүй үндсэн үйл ажиллагаанд болон гүйцэтгэх удирдлагад тавих хяналтын тогтолцоог журамлаагүй, хөдөлмөрийн дотоод журмаар зохицуулах хяналтуудыг орхигдуулсан.

Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/:

Удирдлагын хяналт, гүйцэтгэх удирдлагын уялдаа холбоо хангагдаагүй хяналт хэрэгжүүлэх чиг үүрэг тодорхой бусад нэгжийн дотоод хяналын үр нөлөө сул үнэлгээ дүгнэлт хангалтгүй байна.

Шийдвэр:

Өөрийн эрхлэх хүрээний асуудал хариуцсан байгууллагууд болон гүйцэтгэх удирдлага, болон үндсэн үйл ажиллагаанд хийх дотоод хяналт шалгалтын журмыг нэн яаралтай боловсруулах, дотоод хяналт хариуцсан ажилтантай болгож албан тушаалын тодорхойлолтод холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журмын заалтаар тусгаж өгөх. Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын хавсралт “Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл

ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах нийтлэг журам"-ын 3.4. дэх заалтыг хэрэгжүүлж ажиллах зөвлөмж хүргүүлэх

<u>Илэрсэн асуудал 3</u>	Төрийн цахим хур системд ЗДТГ-ын эзэмшиж, ашиглах эрх олгосон 11 газар байгаагаас санхүүгийн тайлан бүртгэлд бүртгэгдсэн 1 байна.
<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө их
Бодит байдал: Сумын Засаг даргын захирамжаар ЗДТГ-т газар эзэмшүүлэх эрх олгосон нийт 11 газраас улсын бүртгэлээс э-дугаар олгосон 32 газар байгаагаас ЗДТГ-ын үндсэн хөрөнгийн бүртгэлд 10 газар бүртгэлтэй бусад газрыг огт бүртгээгүй байна.	
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/: Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 2 дахь “Төрийн өмчийн эд хөрөнгийн анхан шатны бүртгэл, тооллого, тайлан тэнцэл гаргах ажлыг зохион байгуулж удирдах, төрийн өмчийн эд хөрөнгийн ашиглалтад хяналт тавьж, түүний үр ашгийг дээшлүүлэх арга хэмжээ авах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4 дэх “Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ: 14.4.2. бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага”, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын 2019 оны “Журам шинэчлэн батлах тухай” 271 дүгээр тогтоолын 3 дугаар зүйлийн 3.8 дахь “Төрийн өмчит хуулийн этгээд нь газар эзэмших эрх шинээр авах саналаа тухайн жилийн газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгуулан, холбогдох Газрын алба, сумын газрын даамалд хүсэлт гарган шийдвэрлүүлнэ. Газар эзэмших/ашиглах эрх үүсмэгц түүнийг үнэлж, санхүүгийн тайланд бүртгэх саналыг Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газарт ирүүлж шийдвэрлүүлнэ”	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: Засаг даргын дэргэдэх харьяа байгууллагуудын уялдаа холбоо хангалтгүй, албан хаагчдын ажлын хариуцлага сул хөрөнгийн бүртгэлд тавих хяналт хангалтгүйгээс бүртгэл тайланд тусгаагүй орхигдуулсан.	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: Санхүүгийн тайлан мэдээлэл үнэн зөв илэрхийлэгдэхгүй байх, Өмч хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалт сулаас шамшигдуулах өөрийн эзэмшлийн газрыг улсын бүртгэлд бүртгүүлээгүйгээс ЗДТГ-ын эзэмшилд байгаа газар дээр давхар олголт үүснээс шалтгаалан газрын маргаан үүсэх нөхцөл байдал бүрдсэн.	
Шийдвэр: Сумын ЗДТГ-ын нэр дээрх үндсэн хөрөнгийн бүртгэлд тусгаагүй газрын үнэлгээг журмын дагуу үнэлж бүртгэлд авах, цаашид ашиглах шаардлагагүй бол хураан авч захирамжаар олгосон шийдвэрийг хүчингүй болгож цэгцлэх, цаашид дээрх зөрчлийг давтан гаргахгүй байх зөвлөмж хүргүүлэх.	

<u>Илэрсэн асуудал 4</u>	ОНХС-н хөрөнгө оруулалтаар худалдан авсан хөрөнгийг хөрөнгийн бүртгэлд бүртгээгүй. / асар майхан/
<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө их
Бодит байдал: 2024 оны 3 дугаар сард ОНХС-н хөрөнгө оруулалтаар асар майхан-4 ширхгийг худалдан авсан боловч өнөөдрийг хүртэл байгууллагын хөрөнгийн бүртгэлд бүртгээгүй байна	
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл 14.4 Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ: 14.4.1 аж ахуйн	

бүх ажил, гүйлгээ, 14.4.2 бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага, Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаал "Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам"-н 11.1.ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний төлөвлөлт, гүйцэтгэл, зарцуулалт, тайлагналт, бүртгэл, хяналт болон эцсийн үр дүнг тухайн шатны төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрэн хариуцна
Асуудлын үндсэн шалтгаан: Төсвийн хөрөнгөөр бие болсон хөрөнгийг байгууллагын үндсэн хөрөнгийн бүртгэл тайланд тусгаагүй
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: ОНХС-н хөрөнгө оруулалтаар бие болгосон хөрөнгийг хөрөнгийн бүртгэлд тусгаагүй улмаас өмч хөрөнгөд бүртгэлээр тавих хяналтыг сулруулна
Шийдвэр: Үндсэн хөрөнгийн бүртгэлд бүртгээгүй хөрөнгийг холбогдох хууль, журмын дагуу Орон нутгийн өмчийн газарт хүсэлт гарган шийдвэрлүүлэх зөвлөмж хүргүүлэхээр шийдвэрлэв.

<u>Илэрсэн асуудал 5</u>	Төсвийн төслийг үндэслэлтэй бодитоор төлөвлөж батлуулаагүй, ЗДТГ-ын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх, чиг үүргийн давхардлыг арилгах, ажлын ачааллыг нягтруулах, бүтээмжийг дээшлүүлэх зорилгоор чиг үүрэг, зохион байгуулалт бүтэц орон тоог оновчтой хийгээгүйгээс гүйцэтгэлийг тайлагнахад холбогдох хууль тогтоомжтой нийцэхгүй байна.
<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө их
Төсвийн төслийг төлөвлөж боловсруулж батлуулахдаа зардлын эдийн засгийн ангиллыг үнэн зөв төлөвлөөгүй, Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийн урсгал зардалд хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг тусгаж хэрэгжүүлсэн, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг төлөвлөхдөө их засварын төсөл арга хэмжээг шинээр хэрэгжих төсөл арга хэмжээний жагсаалтад оруулж батлуулан хэрэгжүүлсэн.	
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	
Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.24."төсвийн хөрөнгө оруулалт" гэж улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж, тухайн шатны төсөвт хамаарах хуулийн этгээдийн өмчлөлд шилжих хөрөнгийн зарлагыг", 14 дүгээр зүйлийн 14.2.12 дахь "эрхлэх асуудлын хүрээнд хамаарах төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх, чиг үүргийн давхардлыг арилгах, ажлын ачааллыг нягтруулах, бүтээмжийг дээшлүүлэх зорилгоор чиг үүрэг, зохион байгуулалтын бүтцийг батлагдсан орон тооны хязгаар, төсөвт багтаан шинэчлэн тогтоох", 16 дугаар зүйлийн 16.5.5 дахь "Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах", 22.1.Төсвийг тогтоосон ангиллын дагуу төлөвлөж, гүйцэтгэлийг хэрэгжүүлж, бүртгэн, тайлагнана", 41.2.2 дахь "Батлагдсан төсвийн хүрээнд зарлага гаргах", Сангийн сайдын 2021 оны 190 дүгээр тушаалын хавсралт "Эдийн засгийн ангилал ашиглах заавар"	
Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.3 дахь "Үйлчилгээний албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг Хөдөлмөрийн тухай хууль, энэ хууль болон хууль тогтоомжийн бусад актаар тогтооно", 57 дугаар зүйлийн 57.17.Захиргааны, үйлчилгээний болон улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчид орон нутгийн нэмэгдэл олгож болно	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: Төсвийн төслийг боловсруулах журам, аргачлалыг мөрдөөгүй, албан хаагчдын мэдлэг чадвар дутмагаас үндэслэлтэй бодитоор төлөвлөөгүйгээс Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийн зардалд хөрөнгө оруулалтын төсөл	

арга хэмжээг тусгасан, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний их засварын ангилалд хамаарах төсөл арга хэмжээг, шинээр хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний жагсаалтад оруулан баталсан, ЗДТГ, ИТХ-ын бүтэц орон тоо баталсан шийдвэр төрийн үйлчилгээний туслах албан тушаалын чиг үүргийг гэрээт ажилтнаар гүйцэтгүүлэхээр орон тоог баталсан боловч төсвийн төсөлд цалингийн зардлын тооцоолохдоо ТҮ- албан тушаалын ангилал зэрэглэлээр цалин хөлс нэмэгдлийн зардлыг тооцож, зардлын эдийн засгийн ангилалд гэрээгээр гүйцэтгүүлэх зардлын ангиллаар батлуулсан, Мөн цалингийн зардлын тооцоололд урамшуулалын зардлыг бодитоор тооцож төлөвлөөгүй атлаа гүйцэтгэлийг бодитоор тайлагнасан зэрэг зөрчил дутагдал илэрч байна.

Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: Хууль тогтоомжоор хүлээсэн үүрэг хэрэгжихгүй байх, төсвийн хөрөнгийг зориулалтын дагуу үр ашигтай зарцуулахгүй байх, санхүүгийн тайлан мэдээлэл буруу илэрхийлэгдэх

Шийдвэр:

- ✓ Төсвийн төсөл боловсруулах заавар аргачлалыг мөрдөн үнэн зөв төлөвлөж байх.
- ✓ Төсвийн сахилга бат, сахилга, хариуцлагыг сайжруулах
- ✓ Хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээний жагсаалтын ангиллыг зардлын зориулалтын дагуу төлөвлөх зөвлөмж хүргүүлэх.

<u>Илэрсэн асуудал 6</u>	ОНХС-ийн хөрөнгөөр санхүүжүүлэх чиг үүрэгт үл хамаарах төсөл арга хэмжээг төлөвлөж батлуулсан.
<u>Асуудлын ангилал</u>	Нөлөө дунд
Бодит байдал: ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээний санхүүжилтээр “Цэцэрлэгийн хүүхдүүдийн зөөлөн эдлэл солих” 25,000.0 мянган төгрөгийн төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөн батлуулсан.	
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/: Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.6 дахь “тухайн шатны төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуулиар тогтоосон чиг үүргийг зөвхөн тухайн шатны төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх”, 14 дүгээр зүйлийн 14.2.2 дахь “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн санхүүжилтийг бодитой тодорхойлох, Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалын хавсралтаа батлагдсан “Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-ын 4.6.ОНХС-ийн хөрөнгийг зөвхөн дараах хөрөнгө оруулалт, хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээнд зарцуулах ба өөр бусад зорилгоор зарцуулахгүй, энэхүү журмын 4.5-д заасан зорилгоор;	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: ОНХС-ийн хөрөнгө оруулалтаар 2024 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх төсөл арга хэмжээг журмын дагуу төлөвлөөгүй.	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: ОНХС-ийн хөрөнгийг зориулалт бусаар үр ашиггүй зарцуулах	
Шийдвэр: Сангийн сайдын 2021 оны 86 дугаар тушаалын хавсралтаар батлагдсан Орон нутгийн хөгжлийн сангийн үйл ажиллагааны журам”-д заасан чиг үүрэгт үл хамаарах төсөл арга хэмжээг төлөвлөж батлуулахгүй байх албан шаардлага хүргүүлэх	

<u>Илэрсэн асуудал 7</u>	Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон худалдан авах ажиллагааны хуулийг баримтлаагүй шууд гэрээ байгуулж 76,419.3 3 мянган төгрөгөөр ном хэвлүүлж медаль хийлгэсэн байна.

Асуудлын ангилал	Нөлөө дунд
Бодит байдал: Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон худалдан авах ажиллагааны хуулийг баримтлаагүй шууд гэрээ байгуулж Зүүнбүрэн сумын 100 жилийн ойд зориулан 24,999.3 мянган төгрөгөөр ном хэвлүүлсэн, 51,420.0 мянган төгрөгийн медаль хийлгэсэн байна.	
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/: Төрийн хэмнэлтийн хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.4, Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 дэх "Төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", "Төсвийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах ажиллагаа хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулагдаагүй бол төсвөөс санхүүжилт гаргахыг хориглоно.", ТБОНЭХБАУХАТ Хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1 дэх "Захиалагч ерөнхий гэрээний аргаар худалдан авахаас бусад тохиолдолд хуульд заасан төсөвт өртөг үндэслэн тендер шалгаруулалтын дараах аргын аль нэгийн дагуу зохион байгуулна:", 31.1.2. дэх "харьцуулалт," Засгийн газрын 2024 оны 02 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт "Шууд худалдан авч болох төсөвт өртгийн дээд хязгаар бараа -20 сая төгрөг, ажил -20 сая төгрөг" -тэй тус тус нийцэхгүй байна.	
Асуудлын үндсэн шалтгаан: Хуулиа баримталж ажиллаагүй, Санхүүгийн сахилга бат муу байна.	
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө /үр дагавар/: Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаагүй бусдад давуу байдал үзүүлэн шууд гэрээ байгуулах нь байгууллагын удирдлага, удирдлагын багийн санхүүгийн сахилга бат хангалтгүй, ашиг сонирхлын зөрчилтэй мэт харагдаж байна.	
Шийдвэр: Төрийн хэмнэлтийн хуулийг хэрэгжүүлж ,төсвийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээг худалдан авах ажиллагаа хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах албан шаардлага хүргүүлэв	

5.НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн дэргэдэх Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын албанаас Зүүнбүрэн сумын төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн үйл ажиллагаанд холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу дотоод аудитыг хийж гүйцэтгэхэд илэрсэн алдаа зөрчлийг үндэслэн **“Сайжруулах шаардлагатай”** гэсэн дүгнэлтийг өгч байна.

Байгууллага өөрийн зорилгодоо хүрэхийн тулд эрсдэлийн удирдлагын хэрэгжүүлэн, дотоод хяналтыг үр нөлөөг сайжруулах тогтолцоог бий болгож шийдвэр гаргалтад түүнийг үр дүнтэй ашиглаж хэвших шаардлагатай байна.

Дүгнэлтийн төрөл	Дүгнэлтийн тайлбар
Сайжруулах шаардлагатай	Засаглал эрсдэлийн удирдлага болон дотоод хяналтын үйл явцын төлөвшил нь “эхлэлийн буюу 2-р түвшин”-д байна гэж үзсэн. Аудитаар илэрсэн асуудлуудын 50 хувь нь “нөлөө ихтэй” гэж үзсэн.

ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН:

АХЛАХ ДОТООД АУДИТОР *Мөнхзул* Т.МӨНХЗУЛ

ТАНИЛЦСАН:

ЗҮҮНБҮРЭН СУМЫН ЗАСАГ ДАРХЫН
ОРЛОГЧ

ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙ
НЯГТЛАН БОДОГЧ

Б.Батчулуун
Б.БАТЧУЛУУН

Б.Баярсайхан
Б.БАЯРСАЙХАН

